

A TANÜGYI RENDSZER ÁTGONDOLATLAN REFORMJAIBAN ELVESZETT A TANÁRKÉPZÉS ÉS A TANULÓK REÁLIS IGÉNYE

Különóra: divat vagy szükség szülte?

Iskoláskorú gyermekek szülei előbb-utóbb különórákra küldik csemetéjüket, hogy azok rendesen elsajátítsák a tananyagot, és a vizsgák ne okozzanak gondot. Annak jártunk utána, mi ennek a jelenségnek az oka.

→NÁNÓ CSABA

Az 1970-es és az 1980-as években a legtöbb középiskola ipari vagy mezőgazdasági líceum volt, az addigi elméleti líceumok átalakultak, és ipari jellegű osztályokat is létrehozottak bennük. Az elméleti osztályok tanulói is részesültek műszaki oktatásban az iskolákban létező műhelyekben. Minden tanévben két-három hetes gyakorlati időszakokat iktattak be, amelyek alatt a tanulók az iskolai műhelyekben vagy az üzemekben dolgoztak.

A múlt század hatvanas éveinek elején született korosztály egyik meghatározó iskolai élménye éppen az volt, hogy egyik tanévről a másikra megszüntették a humán- illetve reálosztályokat. Hiába szerette valaki az irodalmat, a történelmet vagy az idegen nyelveket, minden diákot egy kalap alá vett a rendszer, és szakiskolákba, szaklíceumokba kényszerítette őket. Leginkább azok kerültek hátrányba, akiket addig sem érdekelt a matematika vagy a fizika. Ennek ellenére kevesen jártak a tanórákon kívül magántanárokhoz, legfeljebb az egyetemi felvételt megelőzően küldték a szülők iskolán kívüli órákra gyerekeiket. Ez a rendszer talán egyetlen szempontból volt hasznos: amikor az ifjak kikerültek az iskolából, szakmát is kaptak a kezükbe, még ha többségük nem is értett hozzá, hiszen annak fortélyait a műhelyórákon nehéz lett volna elsajátítani.

Románia oktatási rendszere 1989 után szabadult meg a kommunista ideológiai béklyótól, és gyökeres változások indultak. Igaz, rengeteg miniszter váltotta egymást az oktatásügyi minisztérium élén, és szinte mindegyik változtatott valamit. Ez nem használt az oktatás megreformálásának. Annyi viszont mégis történt, hogy a romániai közoktatás visszatért a reál és humán szakok szétválasztásához, újralakultak az egyházi iskolák, és megjelentek a magán oktatási intézmények is – bár utóbbi még gyerekcipőben jár.

Magánórák nélkül nem megy?

A régi rendszerben az érettségiző fiatalok többsége – ha egyetemet akart végezni – kénytelen volt valamilyen műszaki szakra felvételizni, hiszen a líceumban a hangsúly a reáltantárgyak – elsősorban a matematika és fizika –

tanítására esett, ezekből az óraszám is nagyobb volt. Ez persze nem azt jelentette, hogy az akkori diákok több matematikát vagy fizikát tudtak, de jóval nagyobb volt az esély a tananyag elsajátítására. Közben egyre-másra épültek az ipari létesítmények, a gyárak, a nagyvállalatok tárt karokkal fogadták a frissen végzett mérnököket. Miközben a politechnikán rengeteg helyet kínált az oktatási rendszer, a jogon vagy a közgazdasági egyetemen hatalmas túljelentkezés volt. Meditációkra általában az érettségi előtt kezdtek járni a diákok – többségükben matematika- és fizikaórákra –, de legtöbbszörüknek az egyetemre való bekerüléshez elég volt az a tudás, amit az iskolai órákon magukba szívtak.

→**Péterffy Enikő szerint az a diák, aki már ötödikes korában magántanárhoz jár, az az érettségiig nem képes megszabadulni ettől a segítségtől.**

A 2000-es évekre ez a helyzet gyökeresen megváltozott. Ma már az ötödikes kisiskolások nagy része is magánórára jár, érettségi előtt pedig szinte nincs olyan diák, aki ne venne különórát – meséli Péterffy Enikő (portrékon), aki több mint öt évtizede tanítja a matematikát

magyaráz, így nem tesz semmi-féle erőfeszítést azért, hogy egyedül próbáljon dolgozni a feladat megoldásáért” – vélekedik a tanárnő. A pedagógus szerint az a diák, aki már ötödikes korában magántanárhoz jár, az az érettségiig nem képes megszabadulni ettől a segítségtől. Az egyetemen viszont – ha egyáltalán eljut odáig – nincs ilyen támasz, és a diák a legtöbb esetben megbukik. Nem lehet azt állítani, hogy ezek a diákok buták – mondja Péterffy Enikő –, csak nem szokták meg az iskolai évek alatt, hogy maguktól megoldják a problémákat, nem tettek soha erőfeszítéseket, mert zsenge koruk óta magántanárhoz járták őket.

Az egyetemi képzéssel kezdődik minden

„Az egyetemek évtizedek óta nem hajlandók felvállalni, hogy tanárokat bocsássanak ki padjaikból. Ezek a felsőfokú tanintézetek nem pedagógiai főiskolák, nem tanárképzők, hanem tudományegyetemek, amelyek úgy-mond matematikusokat képeznek” – magyarázza a tapasztalt tanár. Viszont azok közül, akik elvégzik az egyetemet, kevesen lesznek matematikusok, a többség tanárnak megy. Paradoxon, hogy ők éppen erre a feladatra nincsenek felkészítve, pedagógusi képzettséggel nem rendelkeznek. Opcionális tantárgyként szerepel ugyan a módszertan, de mivel nem kötelező, az amúgy

státusig” – vélekedik a matematikatanár. Ezzel szemben az egyetemisták órarendjében most nem szerepel a pedagógia. Ha akarja, elmehet valamelyik iskolába órahallgatásra, gyakorlatra, de csak úgy, ha ellőg egy másik órától. Egy tanártól el lehet lesni valamilyen módszert, de minden tanár másképp oktat. Szerencsés lenne – mondja Péterffy Enikő –, ha az egyetemisták csoportosan és egyénileg is minél több tanár óráira eljárának, megbeszélnek velük a módszertant. Erre viszont kevés a lehetőség.

Újabb azzal próbálkoznak, hogy mentorokat állítsanak az egyetemisták mellé, akiktől tanítási módszereket tudnak elsajátítani. „Jó lenne, ha ez megvalósulna, hiszen akkor a diák szembesülne azzal, mit is kell tennie, ha kikerül az egyetemről” – magyarázza a pedagógus.

Hatalmas tananyag, kevés óraszám

Világszerte gondot okoz – ez a matematikára és általában a reáltantárgyakra különösen érvényes –, hogy mit és mennyit kell megtanítani a diákoknak. Hatalmas a felgyűlt tananyag, nem lehet leragadni bizonyos századoknál egyik tantárgy esetében sem. Viszont úgy kell kiválasztani az anyagot, hogy azzal később a diák be tudjon kapcsolódni az egyetemi oktatásba, ahol a szint jóval magasabb. A 90-es évek elején kiváló szakemberek készítették a tanterveket, többek között olyanok, akik országos szintű tantárgyversenyeket szerveztek, kis ujjukban volt a szakma. Péterffy Enikő – aki maga is tagja volt e csoportoknak –, abban látja a probléma gyökerét, hogy e remek pedagógusok olyan diákokat tanítottak az iskolákban, akiknek különleges képességeik voltak a matematika elsajátításához. „E tanároknak a szeme előtt az lebegett, hogy az elitnek mit kell tanítani”. Országszerte voltak olyan tanárok, akik gyengébb iskolákban tanítottak, és jelezték, hogy diákjaik azt a tananyagot képtelenek elsajátítani. „Végül olyan tanterv született, amely minden addiginál gazdagabb lett, a lecsökkent óraszám alatt megtanítandó tananyag nehezebb, mint az azelőtti” – vallja a matematikatanár. Könnyítést tehát nem történt, a diákok ma is olyan fogalmakkal találkoznak

FOTÓ: GECSE NOÉMI/ARCHÍV

Az iskolában eltöltött idő, úgy tűnik, nem elegendő a diákok számára, hogy elsajátítsák a tananyagot, ezért egyre többen járnak magánórára

Kolozsvár jelentős magyar iskoláiban. Általában a szülők gondolják úgy, hogy csemetéjüknek szüksége van segítségre, bár ez nem mindig hasznos. „Ha egy gyermeket ahhoz szoktatok szülőként, hogy van egy mankó, akkor a gyermeket lefegyvereztem. Ő majd abban bíz, hogy elmegegy magántanárhoz, aki mindent el-

is túlszűfolt tantervben kevés diák választja. A hiányosság kiküszöbölésére azt a megoldást találták, hogy az egyetemistákat olyan tanárokhöz küldik gyakorlatra, akikről köztudomású, hogy jó módszerrel oktatnak. „Régebben sokkal komolyabban vették a gyakorlati órákat, nem volt könnyű eljutni a tanári

A szomorú az, hogy a legjobb matematikusok nem fogják a pedagógusi pályát választani, amikor ott van az informatika, ezen a területen ugyanis a tanári fizetések többszörösét keresik meg. Ugyanakkor tíz tanári kariert választó fiatal közül jó, ha egy érez igazán hivatást erre a pályára.

– elsősorban a reáltantárgyak esetében –, amelyeket a rendelkezésre álló rövid idő alatt képtelenek megérteni. Nyilván kivételt képeznek az elitosztályok, amelyekbe a különleges képességekkel megáldott diákok vannak összeválogatva. Ilyen viszont csak elvétve akad Romániában...